

Bir Dersimli Anlatıyor!

Emre Kongar

ekongar@cumhuriyet.com.tr

Cumhuriyet, 28.11.2014

Cumhuriyet tarihimizdeki Dersim isyanı ve bastırılması, çok yönlü bir olaydır.

Ne yazık ki, politikacılar bu olayı güncel siyasetin aracı olarak kullanmak istediklerinden, sürekli olarak istismar etmekte, gerçekleri eğip bükmektedir.

Yapılan en büyük saptırma, politik fırsatçılık adına ve yeni bir tarih yazma hevesi ile, dünün koşulları altında yaşanmış olan olayları bugünkü koşullar içinde, bugünkü değer yargılarıyla değerlendirmeye çalışmak ve olayın sadece tek yönü üzerinde durmaktır. Dersim olayı bir isyanla başlamıştır:

Esas olarak, yüzyıllara dayanan feodal yapı egemenliğinin, merkezi otoriteye karşı direnişi ve bu direnişin bastırılmasıdır.

Fakat bu direniş, yeni kurulan Cumhuriyetin yapısı ile çelişkiye düşünce, işin içine milliyetçilik, etnik köken, din, mezhep, dış güçler gibi faktörler de karışmış ve sonunda ortaya büyük trajedilerin de yaşandığı bir dizi olay çıkmıştır.

AKP'nin gittikçe otoriterleşen yönetimi, Dersim isyanını, hem fırsatçı güncel politikalara alet etmeye hem de yeni bir tarih yazma hevesi içinde yeniden biçimlendirmeye çalışmaktadır:

- 1) Olayın bütününe ihmal ederek sadece isyanın bastırılma aşaması üzerinde odaklanmakta...
- 2) Bu bastırılma sırasında yaşanan trajedileri, o günün koşullarından soyutlamakta...
- 3) Ve ayrıca tüm trajedileri, Cumhuriyete, **Atatürk'e**, **İnönü'ye** ve CHP'ye fatura etmeye çalışmaktadır.

Bu yazıda, olayı doğrudan yaşamış birinden, Nurettin Karsu'dan gelen bir mektubu değerli okurlarımla paylaşmak istiyorum.

Karsu, isyandan sonra sürgün edilmiş bir ailenin oğlu; 1970'lerde politikaya atılmış ve iki dönem Erzincan milletvekiliği yapmış olan Alevi kökenli bir mühendis.

1980 öncesi, tam Çorum ve Kahramanmaraş olayları sırasında, kardeş kavgasının körüklenmesi için oğlu kaçırılarak öldürülmek istenmiş ve Alevi olduğu için çok bedel ödemiş bir politikacı.

Yolladığı mektupta şöyle diyor:

"Bazı yazarlar, Atatürk'ü savunayım derken, Kızılbaş/ Alevi/Türkmen Dersimliye yapılan katliamı Atatürk'e mal ettiklerinin ayırında değiller sanıyorum.

6 aşiret ve 3000 adet civarındaki paslı tüfeklerle yapılan İSYANI(!) devlet, tüm gücünü kullanarak 37.000 Dersimliyi imha ederek bitirmiştir.

Katliam operasyonu, Atatürk'ün ağır hastalığı aşamasında, fırsat bilinerek Atatürk'le ilke birliği içinde olmayan Mareşal Çakmak, Celal Bayar ve ekibi tarafından yapılmıştır.

O günlerin içinden gelen bir Dersim sürgünü olarak bunu yazmayı kendim için bir ahlak borcu saydım.

Saygılar.”

Karsu bu mektubun arkasından uzunca bir anı ve analiz yazısı da yolladı. İlginç bilgiler ve tezler içeren bu yazısını yarından başlayarak yayımlayacağım.

TUNCELİ NASIL BİR DERSİM'di??

Emre Kongar

ekongar@cumhuriyet.com.tr

Cumhuriyet, 29.11.2014

Dün, 1970'li yıllarda CHP Erzincan milletvekilliği yapmış olan Alevi kökenli Nurettin Karsu'nun kimliğini ve Dersim isyanının bastırılmasındaki trajediler konusunda Fevzi Çakmak ve Celal Bayar'ı sorumlu olarak gördüğünü yazmıştım.

Bugün bu konuda yolladığı ayrıntılı mektubu özetleyerek yayımlamaya başlıyorum.

Elbette burada yazılanlar benim değil, onun gözlemleri ve düşünceleridir...

Bu gözlem ve düşünceler bir kişinin öznel anıları ve yargılarıdır...

Sevgili okurlarım,

Olayları farklı anlatanların ve farklı yorumlar yapanların bulunduğunu da unutmamalıdır.

“Dersim Gerçeği: Tunceli Nasıl Bir Dersim'di?

Dersimli; Türkistan'ın Horasan vilayetinden gelerek, (Moğollarla sürekli savaşan büyük Türk hükümdarı) **Celaiddin Harzemşah**'ın ordusunun 10 Ağustos 1230 tarihinde Erzincan yakınındaki Yassıçimen Yaylası'nda Anadolu Selçuklu ordularına karşı yenilgiye uğramasından sonra, Dersim dağlık kırsalına çekilerek burayı yurt tutmuştu.

İşte şimdiki Dersimli, Harzemşah ordularının Horasan erlerinden oluşan (Alevi / Bektaşî / Kızılbaş) Türkmenleridir.

Bu yerleşimde, aşiret düzeni içinde, Türkistan'dan birlikte getirdikleri töreleri ve özgün

inançlarıyla yaşamlarını bir süre sancısız ve kavgasız devam ettirmişti Dersimli.

1514 Çaldıran Savaşı'nda Türkmen **Şah İsmail**'i, **İdris-i Bitlisi**'nin de yardımıyla yenen Yavuz, Şeyhülislam **Ebu Suud**'un fetvalarıyla da Alevilerin katliamını devam ettirmiştir. Anadolu Türkmeni, kelle korkusundan Doğu/Güneydoğu'da Kürtlere, Güney'de Araplara, Orta/Batı Anadolu'da da ıssız dağ tepelerine, ormanlara sığınıp, kültürlerini (inanç, dil, töre) saklanarak koruyabilmiş ve özellikle cem ayinlerini de gizli yaparak, yaşamda kalabilmiştir.

Dersim nüfusunun artması, dağlık olan bölgede halkı besleyecek üretimin bulunmaması, Dersimlinin çevreden yararlanmasını, çaresiz yaşamın bir zorunluluğu haline getirmişti. Yerleşiminin başlangıcından beri, Dersimlinin özgün inancını içine sindiremeyen Emevi İslamını yaşayan çevre komşuları da sürekli olarak, Dersimliyi Osmanlı'ya, sonra da Cumhuriyet yönetimine şikâyet sürecine devam ediyorlardı.

Kapalı, dar bir çevrede yaşamını sürdüren, ülkeden ve dünyadan asırlarca soyutlanmış Dersim'i devlet adeta unutmuştu.

Devletten hiçbir yardım gelmediği gibi, devletin ve özellikle jandarmanın amansız baskısı altında, ezik bir konumda, yaşam savaşımı veriyordu Dersimli..."

Arkası yarın...

Şeyh Sait ve Dersim

Emre Kongar

ekongar@cumhuriyet.com.tr

Cumhuriyet, 30.11.2014

Alevi kökenli eski CHP Erzincan Milletvekili, Nurettin Karsu, dün yayımlamaya başladığım mektubunun ilk bölümünde Alevilerin genel durumunu ve nasıl dışlandıklarını anlatıyordu...

Okurlardan çok yorum alan bu mektuba devam ediyorum:

"... Cumhuriyet'in ilk yıllarında aç-yoksulçaresiz kalan bir kısım Dersimlinin etraftan hayvan kaçırmaları, gaspları yoksul hallerine bakılarak, bir ölçüde hoş görülmüştü. Yüzyıllarca sahip çıkılmamış ve kaderi ile baş başa bırakılmış aç insanların yapacağını yapmışlardı. **Atatürk**'ün hastalığı ile el değiştiren Cumhuriyet Yönetimi, özellikle 1937-1939 Başbakanı **Celal Bayar** döneminde devletin tüm gücünü acımasızca kullanarak, bu mal-davar gasplarını silahlı isyan saymış ve Dersim'in üzerine yürümüştür.

Yanlış değerlendirme Selçuklu'da ve Osmanlı'da olduğu gibi devam ediyordu; yoksulluğun, zulmün direnme konumuna getirip ayaklandırdığı Türkmen'i/Kızılbaş'ı anlayan ve derdini bilen gene yoktu. Felaket kapıya dayanmış, Dersim yok olma tehlikesi ile karşı karşıya

gelmişti.

Cumhuriyetle hiçbir sorunu olmayan, onu bayram yaparak karşılayan, doğuştan şeriata karşı olan Dersim, şeriat isteyen **Şeyh Sait** isyanıyla özdeş sayılıyordu.

'*Cumhuriyet istemem, Şeriat elden gidiyor. Cumhuriyet'i yıkacağım*' diyen, silahlanmış Şeyh Sait isyanını, açlık kavgası veren Dersim'le aynı kaba koymuştu Cumhuriyet Yönetimi. Tarihi yanılğı devam ediyordu, bu Türkmenlerin kimliğini Cumhuriyet de bilememişti.

Şeyh Sait sıkışıp, yardım için Dersim aşiretlerine başvurunca; '*İnançsal açıdankestiğimizi yemediniz. Bağlı olduğumuz ve içtenlikle özömsediğimiz Cumhuriyetiyıkmak, Şeriatı getirmek istiyorsunuz. Size nasıl yardım edebiliriz!..*' cevabını veren Dersim isyancı olabilir mi?

Dersim hep '*öteki*' sayılıp, gelenekçi baskı altında kalmıştı. Jandarmanın Dersimli kızı taciz olayı, öfkenin doruğa çıkmasına neden olmuştu.

Dersim, Cumhuriyet'in ve Atatürk'ün gelişinin ve Osmanlı'dan kurtuluşunun bayramını yaparken, Ata'nın hastalığı sonucu Osmanlı kafalı ve önyargılı yöneticilerin iktidara gelmesiyle Dersim'i isyan programına alıyor: Güya, 1000-2000 eski tüfekli, beyaz donlu Kızılbaş/Türkmen dağa çıkmış isyana kalkmıştı(!).

Yoksul, beyaz kaput bez donlu aç Dersimlinin zulme direnmesinin adı isyandı. Cahil, dünyayı Dersim'den ibaret sanan Haydaran aşiret reisi **Hıdır Ağa**'nın eşi, '*Hele bu sağır İsmet'e bak, iki karakol jandarma ile iki yüz silahlıya sahip koca Hıdır Ağa'ya karşı geliyor. Nasıl olur?*' derken hükümetin gücünü Pülümür ve Sansa deresindeki iki karakol jandarmadan ibaret sanması, asırlarca çevreden soyutlanmış Dersim aşiretlerinin devlet gücünden habersiz olduklarını gösteren bir kanıt değil mi?.."

Arkası salıya...

Dersimliler ve Cumhuriyet

Emre Kongar

ekongar@cumhuriyet.com.tr

Cumhuriyet, 02.12.2014

Nurettin Karsu, mektubunun dün yayımladığım bölümünde, Dersimlileri, onlara karşı oluşan önyargıları anlatıyor, Dersimlilerin Cumhuriyete bağlı olduklarını ve Şeyh Sait isyanına katılmayı reddettiklerini belirtiyor ve devletin gücü hakkında pek de bir fikirleri olmadığını söylüyordu.

Bugün, okurlardan pek çok yorum alan bu ilginç mektubun en tartışmalı bölümlerinden biriyle devam ediyorum...

Unutmayın bu düşünceler benim değil, **Karsu**'nundur...

İçlerinde katıldıklarım var, katılmadıklarım var... Bana sataşmanızın bir anlamı yoktur!

“...Dersim'in ayrı bir devlet kurma, ülkeyi bölme, ordu ile vuruşma diye bir amacı da, gücü de yoktu. Olması da olanaksızdı. Onun tüm derdi, beklediği, Cumhuriyetin kendisine sınıfsız vatandaş olarak sahip çıkması, artık ötelenmiş zenci sayılmaması, açlık ve yoksulluğuna son verilmesiydi ve yüzyıllardır bunu bekliyor ve hak ettiğine inanıyor, çilesinin bitmesini istiyordu.

İlk Meclis'in Dersim Milletvekili **Diyap Ağa, Atatürk**'ün en yakın ve en sadık dostuydu. Yunan orduları Polatlı önlerine geldiğinde, Meclis'te başkentini Kayseri'ye taşınması tartışmalarında Diyap Ağa söz alır:

'Buraya vatanı kurtarmak için ölmeğe geldik, kaçmak için değil!' diye gürleyince herkes susar, Atatürk de rahatlar...

Dersim'e askeri harekâtın başlamasından, yani 1938'den önce, Dersim'in ileri gelen en büyük Şeyh Hasan Aşireti Reisi **Seyit Rıza**, doğrudan Atatürk'e mektup yazar:

'...Şayet hükümet hizmet ve sadakatimizden şüphe ederse, abavü ecdadımızın eskiden geldiği Yukarı Türkistan, Horasan Vilayetine bütün mensubini aşiretimizle hicret etmeğe himmet buyursun...' (Bu tarihi belge resmi arşivlerde mevcuttur.)

Atatürk'ün ağır hasta olduğu günlerde bununla ilgilenmesi, doğaldır ki olanaksızdı. Silahlı harekât başlamış, aşiret bozulmuş, aralarına nifak sokulmuş, yoksulluk ve cehalete tutsak olmuş Dersim, bu kez de kurbanlarla karşıladığı kendi Cumhuriyet ordusunun hedefi olmuştu...

Selçuklu'dan ve Osmanlı'dan gördüğü darbeyi Cumhuriyet'ten beklemiyordu. Dojik Dağı'nın yağız Türkmeni Kızılbaz Dersimli'nin, 1230 yılından sonra Dojik Dağı'nın zirvesinde mezarına koyduğu **Sultan Baba**'yı (**Celalettin Harzemşah**'ın), **Munzur Baba**'yı ve **Düzgün Baba**'yı imdadına çağırmaktan başka çaresi kalmamıştı...”

Devamı, son bölümle perşembeye...

Hacı Bektaş Çeşmesinden...

Emre Kongar

ekongar@cumhuriyet.com.tr

Cumhuriyet, 04.12.2014

Bugün Nurettin Karsu'nun mektubunun son bölümünü yayımlıyorum...

Geçen bölümde “*isyan*” denilen olayı çok farklı ve tartışmalı bir görüşle anlatıyordu... Nitekim okurlardan da bu konuda çok yorum geldi... Bunlara da değineceğim elbette.

Karsu mektubunun bu bölümünde hem babasından aldığı bir izlenimi aktararak, Alevilerin Cumhuriyet’e bağlı olduklarını anlatıyor, hem de Alevileri Şiileştirme ya da Sünnilik içinde eritme çabalarına karşı çıkıyor...

Mektubunun sonunu da “**Hünkâr Hacı Bektaş Çeşmesinden şeriatın değirmenine su taşınmaz!..**” diyerek bitiriyor.

“...Ölenler öldü... Kalan Dersimli de çeşitli illere sürgün edilmişti... Sarıkamış Seyyar Jandarma Taburu 3. -4. Bölük süvari askerlerinden olan Kuzuçan oğullarından babam **Ali Rıza Karsu** da, diğerleri gibi hiçbir günahı olmadığı halde, ailece bu sürgünden nasibini almış, kara trenin hayvan vagonuna bindirilerek meçhule yollanmıştı.

Sürgüne giderken babam: ‘*Çocuklar bize kıyan Cumhuriyet değil, Yönetim!..*’ diyerek özüksediği Cumhuriyet’i her şeyden önce korumak istiyordu. Bu denli çekilen çileye karşın, Cumhuriyet, Alevilerin özgün inançlarını yorumlayacakları Cemevlerini yasal statüye kavuşturamamıştır.

Bugün de Alevilerin en yumuşak karnı: AKP iktidarı ile ‘kanaat önderiyim’ diyenlerin Ehlibeyt’e olan saygımızı istismar edip saptırarak, Alevi öğretisiyle örtüşmeyen Şiileştirmeye çalışmalar, Cemlerde de takke giyip Arapça deyimler üreterek, Cemevlerini özünden uzaklaştırmak çabası içinde olanlar bilmeliler ki laik ve Atatürkçü bu topluma ihanet etmiş oluyorlar.

Cemevlerimiz ve cemler özgün törelerimize uygun yürütülmelidir. Alevi/Bektaşî öğretisini saptıranlar, AKP iktidarından ve onun Diyanet’inden makam ve çıkar arayanlar, Anadolu’nun bu temel öğretilerine ters düşenler toplum önünde düşkün olacaklarını ve dışlanacaklarını bilmelidirler!.

Bilmiyorlar ki:

Hünkâr Hacı Bektaş Çeşmesinden şeriatın değirmenine su taşınmaz!..

Müh. Nurettin Karsu – 15. - 16. Dönem Erzincan Milletvekili”

Yarın, yorumlar...

Dersim Mektubu Üzerine...

Emre Kongar

ekongar@cumhuriyet.com.tr

Cumhuriyet, 05.12.2014

Nurettin Karsu'nun mektubu pek çok yorum aldı... Hepsine tek tek yanıt veremedim, buradan bütün yorum yollayanlara teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu mektubun bölüm bölüm yayını sırasında Tunceli/Dersim gündemden hiç düşmedi... Bu nedenle mektubun zamanında geldiğini ve yayımlanmasının da güncel sorunları izlemek ve anlamak bakımından yararlı olduğunu düşünüyorum:

AKP'nin "Alevi açılımı" ve tepkiler...

Davutoğlu'nun Tunceli ziyareti, söyledikleri ve çıkan olaylar...

Bahçeli ile Davutoğlu arasındaki "Tunceli'ye gidersin, gidemezsin" polemigi...

Bahçeli'nin Tunceli ziyareti, söyledikleri ve çıkan olaylar...

Yeni açıklanan, AİHM'nin cemevlerine ayrımcılık yapıldığı kararı...

Davutoğlu'nun bu karara karşı, "Çalışmalarımızı etkileyecek bir durum değil. Biz kendi yolumuza devam edeceğiz" yorumu...

Tunceli/Dersim'i gündemde tutan son güncel olaylardır.

Mektuplar pek çok, yayımlanmaları günler sürer, bu nedenle yorumları gruplayarak iddiaları özetlemekle yetineceğim.

Birinci grup, mektubun yararlı olduğunu, gerçekleri yansıttığını düşünenler:

- 1) Devlet zulmünü yaşayanların ve yaşayanlardan dinleyenlerin anıları, izlenimleri.
- 2) Alevilerin tarihine atıf yapan, olayı günümüze de bağlayan ve iktidarları, özellikle de AKP'yi eleştirenler.
- 3) Alevilerin haklarının verilmesi için yapılması gerekenleri önerenler.

İkinci grup, mektubun tek yanlı olduğunu, Dersim isyanını akladığını, Cumhuriyet'i suçladığını düşünenler:

- 1) Bölgede isyancıların şiddetine maruz kalanların veya aileden bunları dinleyenlerin, aşiretlerin yerel halka yaptığı zulüm hakkındaki anıları.
- 2) Konunun o günün koşullarından ve bağlamından kopartılarak tartışılmak istendiğini, devletin zulmünü anlatanların art niyetli, Cumhuriyet karşıtı, Atatürk karşıtı olduklarını ve AKP'nin güncel siyasetine alet olduklarını öne sürenler.
- 3) **Seyit Rıza'nın** yabancı ülke bağlantılarına, İngilizlerden yardım istediğine işaret edenler.

Üçüncü grup, mektubun eksik ve subjektif olduğunu düşünenler:

1) Kürtlerden hiç söz edilmediğini belirtenler.

2) Olaylardan doğrudan Cumhuriyet yönetimini, Atatürk'ü ve İnönü'yü sorumlu görenler; mektubun Cumhuriyet yönetimini ve onları aklamasını eleştirenler.

Benim bu konudaki görüşlerim yarına...

Sorun Tarihte Değil, Gelecekte!

Emre Kongar

ekongar@cumhuriyet.com.tr

Cumhuriyet, 06.12.2014

Türkiye, hangi amaçla “tarihiyle yüzleşiyor”?

Eski hataları tekrarlamamak, düzeltmek, demokratik ve laik bir hukuk devletinde, bütün kültürel farklılıklarla birlikte barış ve refah içinde yaşamak için mi... Yoksa farklılıkları derinleştirmek, devlet karşısında eşit vatandaşlık haklarına sahip olan değişik etnik, dinsel grupları birbirine düşürmek, halkı bölmek ve birbirine düşmanlaştırarak ayırtırmak, intikam çığlıkları attırmak için mi?

Ali Sirmen, 23 Kasım Pazar günü harika bir yazı yazdı...

Önce, bütününün mutlaka okunması gereken o yazıdan bazı bölümleri alıntılamak istiyorum:

“...Sübjektivist ulus kavramının teorisyeni Ernest Renan, ulusun, ortak bir geçmişten kaynaklandığını söyler. Bununla da yetinmez, üstelik bu ortak geçmişin, gerçekte yaşanan geçmiş değil, ‘varsayılan’ bir ortak geçmiş olduğunu belirttikten sonra da ekler:

‘Yoksa, her an geçmişi olduğu gibi ansak işin içinden çıkamayız. Unutmayın ki merkezi iktidar, Fransa'nın güney bölgelerini kendisiyle bütünleştirmek için elli yıl süren vahşet ve zulüm girişimlerinde bulunmuştur ama artık insanlar bunu hatırlamazlar’ der.

Gerçekten de öyledir, tarihimize bakarken Anadolu birliğinin sağlanması için, Osmanlı'nın Anadolu Türk Beylikleri'ne karşı uyguladığı politikanın, zulmün ayrıntılarını ne hatırlayan vardır, ne de hatırlatan....

...Kısacası tarihlerine, kendi birlikte yaşama arzularını güçlendirecek, ortak bir geleceğe yönelme emelini pekiştirecek şekilde bakabilenler ulus oluyolar...

...Cumhuriyeti desteklemek demek Dersim'de her olanı desteklemek değildir. Aynı şekilde demokrasiyi desteklemek demek, devletin isyanları seyretmesini istemek demek değildir.

*Unutmayalım, her ulus devletin yaşamında utanılacak olaylar olmuştur.
Bunun tek istisnası yoktur...*

*...Önce sen Cumhuriyete nasıl baktığını, hangi geleceği istediğini söyle,
sonra Dersim'deki yanlışları kınamak, işin kolay yanı."*

Ali Sirmen haklıdır; Tunceli/Dersim tartışması, sadece tarihte ne olduğu konusunda, dün özetlediğim farklı görüşlerden dolayı değil, başka iki güncel nedenle de gündeme oturmuştur:

Birinci ve görünür neden, AKP'nin, rüşvet ve yolsuzluk olaylarından bunaldıkça, otoriterleştikçe, gündemi saptırmak ve yaklaşan seçimlerde muhalefeti zayıflatmak, olanaklı ise bölmek için, tarihte yapılan haksızlıkları ve katliamı CHP'ye fatura etmek istemesidir.

İkinci ve asıl neden ise Türkiye'de Alevilere uygulanan ayrımcılığın ve baskının bugün de devam etmesi, Kürt sorununun ise zaten ülke gündeminin başına oturmuş olmasıdır. Genellikle bu iki soruna bakış açımız, tarihe bakışımızı da etkilemektedir!

Yarın devam edeceğim.

Dersim / Tunceli: Ders Almak!

Emre Kongar

ekongar@cumhuriyet.com.tr

Cumhuriyet, 07.12.2014

Dersim/Tunceli olaylarının önemi, bugünkü Kürt ve Alevi sorunlarıyla bağlantılı oluşundadır...

Kürt konusu başlı başına, kendi içinde ayrı gelişmiş ve ayrı ele alınmış bir sorundur. Bu nedenle bugün sadece Aleviler üzerinde duracağım.

"Geçmiş bugünü, bugün de geleceği belirler" denir. Ama otoriter rejimler, hem bugünü hem de geleceği biçimlendirmek için geçmişten işe başlarlar:

Toplumunu, kafalarındaki ideolojik modele göre düzenlemek istedikleri için, hem bugünü değiştirmeye, hem de tarihi yeniden yazmaya çalışırlar...

Otoriter iktidarlar, tarihi yeniden yazarken, gelecek için düşledikleri modelden etkilenir,

tarihi buna uygun bir biçimde saptırırlar.

Dersim/Tunceli olayları, farklılıklarla birlikte yaşayacağımız demokratik bir toplum için yol göstermek amacıyla mı gündeme getirilmektedir...

Yoksa AKP'nin popülist seçim stratejisi olarak da kullandığı, ama asıl, kamplaştırma, düşmanlaştırma yoluyla inşa etmek istediği bir din toplumuna yol açmak için mi?

✓ **Dersim/Tunceli olaylarının, aşiretlerin ayaklanmasının ve devletin burada yaptığı zulmün artık saklı-gizli bir tarafı kalmamıştır:**

General **İzzettin Çalışlar**'ınki de dahil, devletin pek çok gizli raporu, o dönemde emniyet müdürü olan **Çağlayangil**'in anıları, tanıkların anlattıkları, sürgünler, kayıp kızlar gibi sorunlar, olaylar, kitaplaştırılmış, kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

Daha 1969 yılında, 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlük ortamında, **Necip Fazıl Kısakürek**, *Son Devrin Din Mazlumları* adlı kitabında, 1938'i yaşamış olan **Hayri Koç**'un anılarını, bütün vahşeti ve dehşeti aktaran bir biçimde yazmıştır.

Bu konuda, ayrıntılı araştırmalar da yapılmıştır...

Hemen aklıma gelenler arasında **Rıza Zelyut**'un "*Dersim İsyanları ve Seyit Rıza Gerçeği*", **Yalçın Doğan**'ın "*Savrulanlar Dersim 1937-38 Hatta 1939*", **Mahmut Akyürekli**'nin "*Dersim Kürt Tedibi, 1937-1938*", **Suat Akgül**'ün,

"*Yakın Tarihimizde Dersim İsyanları ve Gerçekler*" adlı kitapları var.
Konu edebiyata da yansımış, **Murathan Mungan**, "*Bir Dersim Hikâyesi*" adı altında çeşitli yazarların öykülerini kitaplaştırmıştır.

Olay esas olarak, din-tarım toplumu aşamasında kalmış olan feodal yapı ile laikendüstri toplumunun sonucu olan ulusal devlet kurma aşamasındaki merkezi otoritenin çatışmasıdır...

Ama ne yazık ki egemen Sünni kültürünün, azınlık Alevi kültürünü baskılaması ve yok etmesi sürecinin bir parçası olmuştur.

Bence Dersim/Tunceli olaylarından alınacak en büyük ders, Alevilere bugün de uygulanan ayrımcılığın ve zulmün sona erdirilmesi olmalıdır... Elbette farklılıklarımızla birlikte yaşayacağımız demokratik bir toplum inşa etmek istiyorsak!